

ÚOOÚ: Test proporcionality – jednotlivec proti veřejnosti?

15. 7. 2014 12:04

Zamyšlení nad tím, zda veřejné osoby mají nárok na ochranu osobních údajů srovnatelný s osobami soukromými, vyvolal mezi čtenáři očekávanou reakci. „Hlas lidu“ se shodl na tom, že osoby, které zastávají placená místa ve státní správě a samosprávě, si ochranu nezasluhují prakticky žádnou, a to ani v případě soukromí narušeného prostřednictvím policejních odposlechů zveřejněných v médiích.

Foto: **tan**

Popisek: **RNDr. Igor Němec, předseda Úřadu na ochranu osobních údajů**

Rádi sice zaštit'ujeme ve své nevědomosti demokracii (zejména tu přímou) výrokem „Hlas lidu, hlas boží, ale demokracie fakticky spočívá na zákonech. A ty hovoří jasně, i veřejné osoby mají nárok na ochranu svého soukromí, i když to jejich soukromí je „užší“ než soukromí běžných občanů.

Vztah expremiéra P. Nečase a vedoucí jeho sekretariátu a současně partnerky J. Nagyové propírají média už řadu měsíců, a tedy jaký div, že při tom došlo několikrát k narušení soukromí obou jmenovaných. Policie ČR tak řešila únik informací o odměnách J. Nagyové, Úřad pro ochranu osobních údajů (ÚOOÚ) pokutoval ministerstvo vnitra na zveřejnění záznamu z jejího zatčení. Na jaře zahájil ÚOOÚ správní řízení s MF DNES kvůli zveřejnění odposlechů mezi Nečasem a Nagyovou, které podle právního názoru ÚOOÚ měly charakter soukromého rozhovoru.

K posouzení toho, zda dochází k protizákonnému narušení soukromí nebo je učiněno zadost právu veřejnosti na informace, používají soudy i ÚOOÚ tzv. test proporcionality. Ten podle autorky diplomové práce Média, veřejný zájem a soukromí veřejně činných osob Lenky Smyčkové předpokládá, aby posuzovatelé rozhodli ve věci tří kritérií. První se týká toho, zda by např. zákazem uveřejnění nějaké informace, která by poškodila soukromí politika, bylo toto soukromí zachováno. Druhým kritériem je posouzení, zda by nutného efektu nebylo možné dosáhnout jiným způsobem, netýkajícím se základních práv a svobod (tedy ochrany soukromí). A třetím kritériem je porovnání závažnosti v kolizi stojících základních práv, přičemž je patrné, že právě toto kritérium je velmi složité k posouzení a je to právě ono, které často v soudních sporech nebo případech posuzovaných ÚOOÚ rozhoduje.

V případech zveřejněných odposlechů Nečase a Nagyové, ale také v mnoha dalších, se posuzuje kolize dvou zákonů – ochrana soukromí kontra svobodný přístup k informacím (veřejný zájem). V loňském roce se test proporcionality uplatnil např. při správním řízení s pražskou vrchní státní zástupkyní Lenkou Bradáčovou, která zveřejnila na základě žádosti podle zákona o svobodném přístupu k informacím platy nejen státních zástupců svého úřadu, ale také řadových zaměstnanců. Podle ochránců dat se toto rozhodnutí nezakládalo na adekvátně provedeném testu proporcionality. ÚOOÚ proto vrchnímu státnímu zastupitelství uložil pokutu 100 000 Kč, se kterou instituce nesouhlasila a podala proti ní rozklad. Její argumenty však úřad neuznal.

„Vysloužili jsme si kritiku médií i veřejnosti a dokonce i nějakou anticenu za to, že bráníme svobodnému přístupu k informacím,“ vzpomíná předseda Úřadu pro ochranu osobních údajů RNDr. Igor Němec. „Já samozřejmě mohu přijmout tezi, že je ve veřejném zájmu vědět, jaký plat mají státní zástupci. Určitě však ve veřejném zájmu není prozrazovat plat řidičů nebo úřednic na státním zastupitelství, kteří se v tom seznamu také ocitli. Jejich právo na soukromí bylo hrubým způsobem narušeno, proto ta veřejností nepochopená pokuta.“

Ostatně samotný Úřad pro ochranu osobních údajů se loni dostal do celkem kuriózní situace, když jej na základě zákona o svobodném přístupu k informacím vyzval ke zveřejnění platů a odměn zaměstnanců server iDNES.cz. Úřad zveřejnil platy předsedy a jeho dvou náměstků, v případě ostatních zaměstnanců to však odmítl s poukázáním na provedený test proporcionality a ochranu soukromí, která u řadových zaměstnanců dostala přednost.

Co má být předmětem veřejného zájmu, přitom definoval Ústavní soud v roce 2005. Je to především činnost státních institucí i činnost osob působících ve veřejném životě, tj. politiků, úředníků, soudců a advokátů. Tyto veřejné záležitosti, veřejná činnost jednotlivých osob, mohou být veřejně posuzovány.

I z toho je patrné, že velký prostor pro interpretaci dostávají na jedné straně soudy a ÚOOÚ, ale na druhé i média. Celou situaci shrnula L. Smyčková ve zmíněné diplomové práci:

V dubnu 2009 začala platit novela trestního řádu č.141/1961, která v sobě obsahuje změnu zákona o přestupcích č. 200/1990, zákona o ochraně osobních údajů č.101/2000 a úpravu trestního zákona č. 140/1961. Podle této novely každý, „kdo byt' i z nedbalosti, neoprávněně zveřejní, sdělí, zpřístupní, jinak zpracovává nebo si присvojí osobní údaje, které byly o jiném shromážděné v souvislosti s výkonem veřejné moci a způsobí tím vážnou újmu na právech nebo oprávněných zájmech osoby, již se osobní údaje týkají, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti“. Pokud by tyto údaje šířil „tiskem, filmem, rozhlasem,

televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem“, hrozil by mu až pětiletý trest.

Novinářská obec si tuto novelu vyložila jako „náhubek“, který chtějí žurnalistům nasadit politici, aby již nemohly být zveřejňovány kompromitující odposlechy. Existují ale i jiné pohledy na tuto problematiku. Zveřejňování odposlechů bylo s ohledem na porušování práva na ochranu soukromí sporné i dříve. Například advokát Tomáš Sokol o novele mluví ne jako o náhubku pro novináře, ale jako o účinném nástroji ochrany soukromí. Hlavním argumentem novinářů je, že novela nepřiměřeně zasahuje do práva na informace a do svobody projevu. Požadují, aby se vždy v každém konkrétním případě posuzovalo, zda bylo zveřejnění odposlechu ve veřejném zájmu.

Již v prvním odstavci § 180 trestního zákoníku je však uvedeno: „...a způsobí tím vážnou újmu na právech nebo oprávněných zájmech osoby“. Je tedy zřejmé, že v každém konkrétním případě by nakonec soudy přece jen musely posuzovat, zda byla způsobena vážná újma na právech dotčeného a při takovém zvažování by jistě hrálo roli porovnávání základních práv a (ne)existence veřejného zájmu. Podobný názor vyjádřil i předseda Úřadu pro ochranu osobních údajů Igor Němec.

Partner článku

<http://www.krajsekelisty.cz/praha/5847-zverejneni-odposlechu-necase-a-nagyove-bylo-to-podle-zakona-pouziva-se-takzvany-test-proporcionality-odpovida-urad-pro-ochranu-osobnich-udaju.htm>

<http://www.vzory.cz/temata/ochrana-osobnich-udaju/test-proporcionality-jednotlivec-proti-verejnosti/>